

Az EU-csatlakozás kezdeti tapasztalatai

SZÁZHÚSZ NAPPAL A BELÉPÉS UTÁN...

Eiler Emil

Az első négy hónap. Az Europartner Program. A személyek, áruk szabad és korlátozatlan mozgása az Unió tagállamaiban. Jogvitás ügyek rendezési lehetősége az EU belső piacon: SOLVIT. Munkabiztonság és munkavédelem: változások. Aktuális EU-pályázatok. EU a világhálón. Könyv- és folyóirat-ajánló.

Bevezető

Az Európai Unió politikájának alapját a négy szabadságelv: a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke korlátozatlan mozgása képezi, valamint az ezekhez fűződő információké. Hazánk felkészítése kormányzati oldalról főként csak a vélt vagy várható előnyök kihangsúlyozására korlátozódott. Így mindenki magának alakíthatott ki elképzelést a belépés utáni helyzetről. Magyarország ez év május elsejével az EU tagja lett. Indokolt kérdés, hogy az elképzelések és az ígéretek eddig miként valósultak meg a gyakorlatban.

Helyzetértékelő konferencia

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara EURO-Infómációs és Dokumentációs Szolgáltató Központja, továbbá az Europartner Programiroda augusztus utolsó napján konferenciát rendezett a kezdeti tapasztalatokról. A téma a hazánk EU-csatlakozása óta eltelt időszak értékelése és egy ezzel összefüggő CD-ROM bemutatása volt. Az Europartner Program céljai:

- ◆ 1. Általános és szakmaspecifikus gazdasági információk szolgáltatása a hazai kis- és középvállalkozások részére.
- ◆ 2. A csatlakozással nagyobb jelentőséget kapott egyes területek, mint a minőségirányítás, a fogyasztóvédelem, az EU pályázati, forrás-, finanszírozási, ösztöndíj-lehetőségek és feltételek tudatosítása, továbbá 2004 őztől ingyenes pályázatfigyelő és tanácsadó rendszer (Europartner Forrásklub) működtetése.

- ◆ 3. A csatlakozás után szerzett tapasztalatok tervezett, szervezett gyűjtése és visszacsatolása a társadalom felé. (Részletek: info@europartnerprogram.hu; herendycsilla@europartnerség.hu; és www.europartnerprogram.hu).

A konferencián a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, a Külügyminisztérium, a Fogyasztóvédelmi Felügyelőség, valamint a Munkabiztonsági és Munkavédelmi Felügyelet szakértői tartottak előadást.

A konferencia témaköreit a cikk elején található felsorolásban ismertettük. A következőkben az elhangzottakról számolunk be, kiegészítve azokat az EU Hírvonal internetes újság (www.Euforras_hirlevel_2004.rtf) kapcsolódó információival. A cikket fontosabb információforrások közlésével, könyv- és folyóirat-ismertetővel zárjuk.

A személyek szabad és korlátozatlan áramlása. Hazai helyzetkép

A négy uniós szabadságelv egyike a személyek szabad és akadálymentes áramlásának joga, amely által május elseje óta (elvben) lehetővé vált a munkakerő (a munkavállalók, vállalkozók, önfoglalkoztatók, szabadfoglalkoztatásúak és családtagjaik) – bizonyos feltételekhez kötött – szabad áramlása, bármely uniós tagállamban, továbbá az Izlandon és Norvégián területén történő letelepedés, munkavállalás, tanulás és továbbképzés. Ez a jog a nyugdíjasokat is megilleti.

Ismeretes, hogy közvetlenül belépésünk után néhány korábbi tagállam – az EU szabadság-alapelvivel ellentétesen döntve – e téren átmeneti időre hátrányos, megkülönböztetést jelentő korlátozókat vezetett be az újonnan belépő országok uniós állampolgáraival szemben. Azóta változások történtek, így lapzártánk időszakában a helyzet a következő: Svédország, az Egyesült Királyság, Írország szabad áramlást, Dánia, Finnország és Olaszország pedig könnyített ügyintéztést biztosít, amely szinte egyenlő a szabad engedélyezéssel. A legtöbb üres álláshelyet Anglia kínálja (16 000), Írország 1200-at (de itt a keret tovább bővül), Ausztriában pedig

1015 munkavállalót várnak, az Unió adatbázisa szerint. Hollandiában az előző év második negyedében 5000, ebben az évben eddig 10 000 közép-európai munkavállaló jutott álláshoz (2004. szeptember 12-ei adat). Továbbra is fennáll a részleges korlátozás a következő országok: Belgium, Luxemburg, Portugália, Spanyolország, Görögország és Franciaország részéről. Hollandia, Ausztria és Németország a benyújtott kérelmekkel kapcsolatban a mindenkor a pillanatnyi belső munkaerő-piaci helyzetének vizsgálata alapján dönt. A határokon átnyúló szolgáltatásokra is hasonló korlátozások vannak érvényben.

Magyarország *viszonosságai* alapon a korábbi EU-tagokkal szemben szintén teljes körű korlátozásokat vezetett be. Ennek a kihatásairól és eredményéről nincs adatunk. A tizenötök országainak korábbi félelme a volt kommunista országok munkaerő-inváziójától – egyelőre – alaptalannak bizonyult. A legújabb kori munkaerő-vándorlás egyik gátló tényezője ugyanis a *használható idegennyelvtudás* hiánya. Az Unió kormányának egyébként súlyos tolmács- és szaktolmácshiánya van az újonnan csatlakozó országokban használt nyelvekből. A probléma mellett nem lehet szó nélkül elmenni: a munkaerő-elvándorlás (migráció) nagysága ugyanis nagymértékben mindig egy ország gazdasági állapotától és a megélhetési viszonyoktól függ. Az *Európai Állás-közvetítő Rendszer (EURES)* jelenleg kétezer újabb magyar állásjelentkező önéletrajzát tárolja. Az eltelt időszak tapasztalatai alapján egy új – eddig figyelmen kívül hagyott – szempont is felmerült, nevezetesen az, hogy az oktatást és szakoktatást a jövőben – a migráció várható kiterjedésére is tekintettel – az EU-államokban tematikailag és színvonalban egyésséíteni kellene! Más fogalmazásban: cél, hogy az európai munkaerő a jövőben *euokonform* képzést/szakképzést kapjon, EU-színvonalú képzettséggel és használható nyelvtudással rendelkezék! Ez oktatási tematika és finanszírozás kérdése. (Természetesen, ennél elsőbrendű célkitűzés lehetne, hogy a hazai munkaerő olyan képzést kapjon, és olyan körülményeket teremtsenek számára, hogy itthon is európai színvonalon tudjon boldogulni, ami többek között ár- és bérvizonyok, európai életszínvonal, munkakörülmények, felszereltség és versenyképesség kérdése.) Hazánkból jelentősebb kiáramlás – egyelőre – főként a hazai orvosok körében indult meg, ami azért fájdalmas, mert a tíz-tizenöt-szörös jövedelmekért főképpen a képzett, vezető beosztásúak – köztük felsőfokú intézmények oktatóinak – eltávozásáról van szó, ami nagy veszteség

az országnak és az amúgy is beteg hazai egészségügynek. A népesség e nélkül is fogy: az évi 4,1%-os népességcsökkenéssel hazánk a második helyet vívta ki magának. Enyhe vigasz lehet, hogy országunk a korábbi kényszer-népvándorlások folyamán sok kitzűnő szakembert adott a világnak. A bővítéskor a tagállamok maguk is hozzájárultak az információs összevisszasághoz, amikor napról napra változtatták álláspontjukat az új tagállamok munkavállalóinak munkaerőpiacokra való beengedéséről. (Az EU munkavállalással kapcsolatos aktuális részletek a www.europa.eu.int és www.eu2004.hu/index.php?op=hirek&id honlapokon ismerhetők meg.)

Az áruk és szolgáltatások szabad áramlása. Tapasztalatok

Uniós csatlakozásunk után megszűntek a belső határok hazánk és más tagállamok között. A vámok és más korlátozó intézkedések megszűntével – elvben – csökkent a belső határokon a várakozási idő. A gyakorlatban egyelőre ez még nem mindig így alakul.

Az uniós szabadságelveknek megfelelően, megvalósult a belső határokon átnyúló kereskedelemben az áruk és szolgáltatások szabad versenyen alapuló mozgása. A fogyasztók bármely tagállamban magánhasználatra korlátlan mennyiségű árut vásárolhatnak, és azt – ellenőrzés és származási bizonyítvány nélkül – behozhatják az országba. Egyelőre nincs olyan felmérés, amely tapasztalati alapon igazolná azt az előzetes feltevést, hogy az új lehetőségek kb. 5%-kal csökkentik a piaci szereplők költségeit, és ennyivel növelik a vállalkozók piaci részesedését.

Bár a jogharmonizáció már a belépés előtt megtörtént, a piaci szereplők között még mindig nem tudatosult eléggé a termékek kölcsönös elismerésére vonatkozó következő fontos szabály: ha „A” tagállam gyártója, forgalmazója, szolgáltatója olyan terméket kíván a „B” tagállamban forgalomba hozni, amellyel szemben a „B” tagállam eltérő követelményeket támaszt, akkor a „B” tagállam sem tagadhatja meg a forgalomba hozatalt, ha a termék az általános termékbiztonsági követelménynek, a „B” tagállam jogszabályaival, illetve nemzeti szabványokkal azonos vagy a közel azonos biztonságnak megfelel.

Az ellenszolgáltatás fejében nyújtott szakipari és kereskedelmi, szabadfoglalkozású, közlekedési és pénzügyi (banki) tevékenységre (szolgáltatásra) nem érvényesek az áru, a személyek és a tőke szabad

mozgására vonatkozó előírások. Ezek ugyanis bármely országban *letelepedés nélkül* végezhetőek bármely más tagállam számára. A kínálat bővülése és az uniós versenyhelyzet már egyre észrevehetőbb hatást gyakorol a szolgáltatások hazai színvonalára és árszintjére is. (A nyomdaipari tevékenység szolgáltatásnak minősül). A fentiekkel kapcsolatban bővebb részletek a következő honlapokon: www.gm.hu, www.vam.hu és www.europa.eu.int/com/internal_market/en.index.htm olvashatók.

Jogviták rendezési lehetősége az EU belső piacán (SOLVIT)

A Solvit az EU belső piacának – nem hatósági jogkörű – vitarendezési fóruma, amely magánszemélyek, vállalkozások és más tagállamok hatóságai között az árukkal, személyekkel, szolgáltatásokkal, munkavállalással, tőkeáramlással kapcsolatban felmerült olyan vitás ügyek rendezésének az eszköze, amelyek még nem kerültek a bíróság elé. A szolgáltatás igénybevétele ingyenes. Tapasztalat szerint, a panaszokat legkésőbb tíz hét alatt igyekeznek megnyugtatóan rendezni. Ezek az ügyek hazánkban is bármely állampolgárt érinthetnek! A panaszfelvétellel a *Magyar Solvit Központ* foglalkozik, de a kivizsgálásokban részt vesz a *Külgügyminisztérium Külgazdasági Államtitkárság Európai Gazdaságpolitikai Főosztálya* is (tel.: 458 1144, fax: 458 2061). Az érintettek a lehetőséget ma még nem használják ki kellően, mert sokan nem is nem tudnak róla. Bár az Európai Unióban a fogyasztónak (majdnem) mindig igaza van, az eljárás itthon egyelőre bonyolult, bürokratikus, az ügyek intézésére nincs elegendő tőke, megfelelő kormányprogram sem áll még az intézmény mögött. Bővebbet a www.europa.eu.int/solvit honlapon és solvit@kum.hu elektronikus címen.

Munkabiztonság és munkavédelem. Változások

Belépésünk óta valamennyi, ötvennél több dolgozót foglalkoztató munkahelyen kötelező munkavédelmi képviselőt választani. A képzésükre vonatkozó követelményeket a munkavédelmi törvény jogharmonizációs módosítása szabályozza. A munkáltatóknak a munkavédelmi kötelező tájékoztatás terén a korábbinál több feladatuk van. Munkavédelmi megelőzési stratégiát kell kidolgozniuk a munkafolyamatokra, technológiákra, munkaszervezésre. Az országos helyzetfelmérés eredményéről egy követ-

kező konferencia keretében ad tájékoztatást a rendezőtestület. Bővebbet a www.europa.eu.int.hu honlapon.

EU-támogatások, pályázati lehetőségek. Információk és tapasztalatok

Magyarországon az EU támogatási programok a foglalkoztatottságra és emberi erőforrásra, a gazdasági versenyképesség növelésére, a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére, a környezetvédelemre, mezőgazdaságra, valamint a regionális és vidékfejlesztésre koncentrálnak. Hazánk a *Strukturális Alapok* célkitűzéseinek megvalósítására jelentős támogatási összegeket kaphat az EU-tól a következők szerint:

- ◆ a fejlődésben elmaradott területek strukturális alkalmazkodásának javítására, termelési rendszerek fejlesztésére és a foglalkoztatás javítására: 1995,72 eurót;
- ◆ a határokon átnyúló nemzetközi és régiók közti együttműködésekre az INTERREG III. program keretében: 68,68 millió eurót;
- ◆ az egyenlő elbánás támogatására az EQUER program keretében 30,29 milliót;
- ◆ a Kohéziós Alapok program keretében pedig 1112,67 millió eurót, összesen tehát több mint 3200 millió eurót.

A *Gazdasági Versenyképesség Operatív Program (GVOP)* keretében megpályázott beruházások, alkalmazott kutatások és technológiafejlesztések, továbbá a hozzájuk fűződő képzések aktuális lehetőségeiről, a pályázati felhívásokról, a pályázatok állásáról mindenkor a www.gvop.hu, www.hefop.hu a Nemzeti Fejlesztési Alap honlapján: www.nfv.hu, a www.esf.hu honlapokon lehet tájékozódni. A vállalkozások humánerőforrás-fejlesztésének eddigi tapasztalatait a www.eu2004.hu, a www.hefop.hu honlapokon lehet figyelemmel kísérni. A szóban forgó konferencián elhangzott beszámolóik szerint az eddigi helyzet a következő:

A cél a vállalkozások igényeinek megfelelő olyan projektek megvalósítása, amelyek kapcsolódnak a *Gazdasági Versenyképesség Operatív Program* célkitűzéseibe, a következők szerint:

- ◆ az élethosszig tartó tanulás megfelelő kereteinek kialakítása;
- ◆ a munkaerő versenyképességének javítása;
- ◆ a technológiai fejlesztések és az azokhoz való alkalmazkodás elősegítése;
- ◆ a beszállítói integrátorok számának növelése;
- ◆ a munkahelyteremtéshez kapcsolódó képzési programok révén a foglalkoztatás bővítése;

- ◆ a vállalaton belüli elektronikus üzleti rendszerek fejlesztése;
  - ◆ a regionális különbségek csökkentése
- csak néhányat említve a széles választékból. A támogatások összege idén 12 milliárd forint. Pályázat beadási határidő: 2004. november. 15.

Az eddig megítélt támogatások összege több mint 571 millió forint. A pályázatbenyújtások tipikus hibái, amelyeket minden pályázni kívánó figyelmébe ajánlanak:

- ◆ formai hibák,
- ◆ a hiánypótlások elmulasztása,
- ◆ szakmai hibák,
- ◆ több helyről azonos tartalmú és célkitűzésű pályázatok beérkezése,
- ◆ nem valódi („ál”) képzési programok és nem valós feladatvállalások.

Részletek az EUtamogatas@esf.hu honlapon. A Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program (HEFOP) költségvetése igen jelentős: a 2004–2006 közötti időszakra 750 millió euró (191 milliárd forint)! Az Európai Unió által társfinanszírozott pályázatok rövid leírása – köztük a GVOP és HEFOP-é is –, a pályázás alapjai és a pénzügyi tudnivalók a Nemzeti Fejlesztési Hivatal (NFH) www.nfh.hu/index2.htm honlapján olvasható. Az eddigi tapasztalatok:

- ◆ megoldatlan a finanszírozás,
- ◆ a vállalatok tájékozatlanok,
- ◆ a tapasztalatok széles körű feldolgozása és a következtetések levonása még nem fejeződött be.

EU a világhálón: fontos információforrások

A *Haszon* c. lap internetoldala: www.haszon.hu; Tenderfelhívások, ajánlatkérések, pályázatszemlék: tenderker@axelero.hu; Európaszerver: www.europa.eu.int; Aktuális pályázatok és partnerkereső: www.euoldal.hu, Kormányzati portál: www.magyarorszag.hu/eu; Ingyenes EU-tanfolyam, speciális angolkurzussal: www.eutanfolyam.hu; Kis- és középvállalkozások ingyenes kutató adatbázisa: www.innostart.hu; Aktuális uniós jogszabályok frissített tárháza Brüsszelből: www.bruksinfo.hu; Online EU-munkaközvetítők: www.jobpilot.hu; www.profession.hu; Friss diplomások közvetítése: www.candidate.hu; Szakmai oldalak: www.kreativ.hu; www.greenfo.hu; www.allasajanlat.lap.hu linkgyűjtemény; EU-vonal, eddig egymillió látogatóval: www.eu-2004.hu; Vállalati és szakmai érdekérvényesítés az EU-ban: info@wifi.hu és www.wifi.hu/eu.htm#30302.

Könyv- és folyóirat-ajánló

Az EU-val kapcsolatos új szakkönyvek jegyzéke a www.szakkonyv.hu/konyv.php portálon található. Ajánlott új könyvek még:

- ◆ *Az EU-csatlakozás kapcsán tudnivalók a kis- és középvállalkozásoknak.* (Kamarapressz Közhazsnú Társaság, 2004. Ingyenes kiadvány!)
- ◆ *Az Európai Unió által társfinanszírozott pályázatok rövid leírása, 2004.* Nemzeti Fejlesztési Hivatal, www.nfh.hu, nfh@meh.hu Ingyenes kiadvány.
- ◆ *Magyarország 2003.* A KSH átfogó elemzése a társadalmi, gazdasági folyamatokról, a környezetről, népességről, a jövedelmekről, a fogyasztásról, az életkörülményekről, a gazdasági fejlődésről és színvonalról, az állami életéről és a társadalmi szervezetekről. Megrendelhető a marketing.ksh@office.ksh.hu címen.
- ◆ *OECD Economic Surveys: Hungary – 2004.* Tárnyilagos országelemzés a gazdaság állapotáról, a trendekről és a versenypolitikáról. Megrendelhető az euoinfo@euoinfo.hu címen.
- ◆ *Uniós Értesítő.* Az első szaklap az uniós támogatásokról. II. évf., 7–8. szám, 2004. augusztus. 84 oldal terjedelmű. Néhány érdekesebb cikke: Érdekérvényesítés az uniós piacon – lobbizás vagy korrupció?; Forrásteremtés, programmenedzselés; Aktuális pályázatok.

A Magyar Grafika a világhálón is elérhető!
Látogassa meg a

www.mgonline.hu

címen honlapunkat, és írja meg véleményét, észrevételeit, javaslatait, hogy a lehető legtöbbet nyújthassuk Önnek.

